

**ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARSTVO NARAVE**

OSREDNJA ENOTA

Dunajska 22 | 1000 Ljubljana
T 01 230 95 00 | F 01 230 95 40
E zrsvn.oe@zrsvn.si | www.zrsvn.si

Številka: 8-IV-643/2-O-09/DV
Datum: 06.01.2010
Zveza: 523-3/2009

ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE CENTRALNA ENOTA			
DATUM PREJEMA - 8 - 01 - 2010			
Referent	Šifra zadeve	Pril.	Vred.
415	523-3/09		✓

Zavod za gozdove Slovenije
Večna pot 2
p.p. 2971
1001 Ljubljana

Zadeva: **Pisno stališče po Uredbi o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah**

Spoštovani!

Zavod RS za gozdove, Večna pot 2, p.p. 2971, 1001 Ljubljana je z dopisom št. 523-3/2009, prejetim dne 24.12.2009, zaprosil Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana za pridobitev pisnega stališča za odvzem velikih zveri iz narave za leto 2010 na podlagi 8. člena Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah.

Vlogi je bilo priloženo strokovno mnenje za odstrel velikih zveri v letu 2010, ki ga je pripravil Zavod za gozdove Slovenije.

Pisno stališče za odvzem velikih zveri iz narave za leto 2010 vam posredujemo v prilogi.

Lep pozdrav,

Pripravil:

Damjan Vrčec, univ. dipl. biol.
Višji naravovarstveni svetovalec

Dr. Mirjam Galčič
v.d. direktorice

Priloga:

- Pisno stališče o odvzemu velikih zveri iz narave za leto 2010

PISNO STALIŠČE O ODVZEMU VELIKIH ZVERI IZ NARAVE ZA LETO 2010

- I. Pisno stališče se podaja na podlagi 8. člena Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Uradni list RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 96/08 in 36/09; v nadaljevanju: Uredba).
- II. Pisno stališče se podaja za rjavega medveda (*Ursus arctos*), volka (*Canis lupus*) in navadnega risa (*Lynx lynx*), ki so uvrščeni v poglavje A priloge 1 Uredbe.

Rjavi medved (*Ursus arctos*)

- III. Stališče do odvzema iz narave po 7. členu Uredbe

Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) v strokovnem mnenju predlaga odstrel 75 osebkov rjavega medveda v letu 2010. Poleg odstrela pričakujejo tudi izgube medvedov med 15 in 20 osebkov, ki so posledica prometa, bolezni in drugih poginov. Skupen predviden odzem medveda iz narave bo znašal med 90 in 95 osebkov. V strokovnem mnenju je navedeno, da obstajajo razlogi za dovolitev odvzema rjavega medveda iz narave v skladu z:

- 2. alinejo (zaradi preprečitve resne škode, zlasti na posevkih, živini, gozdovih, ribiških območjih in vodi ter drugem premoženju),
- 3. alinejo (zaradi zagotavljanja zdravja in varnosti ljudi, vključno z zračno varnostjo, ali zaradi drugih nujnih razlogov prevladovanja javne koristi, ki je lahko tudi socialna ali gospodarska, in zaradi koristnih posledic bistvenega pomena za okolje) in
- 6. alinejo prvega odstavka 7. člena Uredbe (zaradi selektivnega in omejenega odvzema iz narave zaradi uravnavanja velikosti populacije z okoljem pod strogo nadzorovanimi pogoji in v omejenem številu).

V strokovnem mnenju ZGS je navedeno, da se ZGS ne opredeljuje do drugih možnosti ali ravnanj, s katerimi bi dosegli enak učinek kot z odstrelom. Kljub temu je v poglavju Delo intervencijske skupine za rjavega medveda navedeno, da alternativne metode odstrelu kot so preseljevanje osebkov in druge oblike neposrednega odvrčanja medvedov manj uporabne. Večina preseljenih medvedov se namreč vrne na mesto od koder so bili preseljeni ali pa povzročajo podobne težave, razlog zaradi katerih je bil osebek preseljen, na novi lokaciji. Iz navedenega lahko sklepamo, da preseljevanje osebkov kot tudi druge oblike neposrednega odvrčanja medvedov lahko razumemo kot druge možnosti ali ravnanja, s katerimi bi dosegli enak učinek kot z odvzemom iz narave in ki ne škodujejo ohranitvi ugodnega stanja populacije rjavega medveda, vendar pa so se te metode izkazale za neučinkovite.

Podatki o številu primerov škode, ki jo je povzročil rjavi medved na posevkih, domačih in gojenih prosto živečih živalih, čebelah, ribah in ostalem premoženju, kažejo, da je število škodnih primerov v letu 2008 primerljivo z letoma 2005 in 2006. v letu 2007 je bilo škodnih primerov pol manj, kar je bilo pričakovano glede na dober gozdni obrod. V letu 2009 je pričakovati nižje število škodnih

primerov kot v letu 2008. Strategija upravljanja z rjavim medvedom (*Ursus arctos*) v Sloveniji, ki jo je leta 2002 sprejela Vlada RS navaja kot ukrep varstva rjavega medveda tudi »odvzemanje medvedov iz narave na osnovi bioloških in ekoloških dejstev, ne pa iz trofejnih in ekonomskih razlogov«. Za primer, ko bi bil odvzem upravičen iz ekonomskih razlogov navaja strategija kot ukrepa sožitja človeka z rjavim medvedom »izvajanje preventivnih zaščitnih ukrepov za preprečevanje ali omejevanje škode« in »zagotavljanje hitrega izplačevanja odškodnin v primeru, ko škode ni bilo mogoče preprečiti«. Glede na to, da se oba ukrepa že izvajata, menimo, da škode, ki jih povzroči rjavi medved niso in ne smejo biti razlog za odvzem rjavega medveda iz narave.

Strokovno mnenje navaja en zabeležen primer napada medveda na človeka. Po izjavi ministrstva (Sestanek delovne skupine za načrtovanje upravljanja z velikimi zvermi z dne 20.12.2006) se povprečno zgodita 1-2 napada rjavega medveda na človeka letno. Menimo, da je zaradi zaščite ljudi upravičen poseg v populacijo rjavega medveda v omejenem obsegu.

ZGS v strokovnem mnenju zagovarja stališče, da je populacija rjavih medvedov v Sloveniji v ugodnem stanju. V podporo navaja dve študiji, ki sta podali podatke o velikosti populacije in njeni usklajenosti v okoljem. Skrbinšek in sod. (2008)¹ podaja le oceno velikosti populacije rjavega medveda, ne podaja pa ocene stanja populacije v Sloveniji. Jerina in Adamič (2008)² pa navaja, da je velikost populacije po visokih odvzemih v zadnjih letih v upadanju. Strokovno mnenje tudi navaja, da je populacija stabilna. Strategija upravljanja z rjavim medvedom razlaga, da je »v naših razmerah z vidika ohranitve medveda popolna prepoved odvzema docela neprimerna«. Odvzem določenega števila medvedov je v Sloveniji nujnost, ki omogoča medveda ohranjati v prosti naravi v sožitju s človekom (Strategija..., 2002). Na podlagi navedenega menimo, da je upravičen odvzem rjavega medveda iz narave, ki pa mora biti trajnosten.

Menimo, da je odvzem rjavih medvedov iz narave upravičen zaradi zagotavljanja zdravja in varnosti ljudi in zaradi selektivnega in omejenega odvzema iz narave zaradi uravnavanja velikosti populacije z okoljem pod strogo nadzorovanimi pogoji in v omejenem številu. Nikakor pa odvzem rjavih medvedov iz narave ni upravičen zaradi preprečevanja pojavljanja škod.

IV. Ocena o vplivu odvzema iz narave na ohranitev ugodnega stanja populacije

ZGS je predlagal odstrel 75 osebkov, kar pomeni, da bo odvzem rjavih medvedov iz narave znašal 90-95 osebkov, saj je potrebno k odstrelu prišteti še odvzem osebkov, ki so posledica naravne smrti, prometnih nesreč ipd. Predlagan odstrel ZGS utemeljuje na podlagi ocene številčnosti populacije rjavega medveda iz Skrbinšek in sod. (2008) in na podlagi monitoringa spremljanja populacije rjavega medveda na mreži stalnih števnih mest. Ocenjujejo, da bo pričakovan prirastek v letu 2009

¹ Skrbinšek T., Jeleničič M., Potočnik H., Trontelj P., Kos I. 2008. Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko-molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji. Zaključno poročilo. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo

² Jerina K., Adamič M. 2008. Analiza odvzetih rjavih medvedov iz narave v Sloveniji v obdobju 2003-2006, na podlagi starosti določene s pomočjo brušenja zob. Končno poročilo. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire

med 93 in 118 medvedi. Po naših izračunih naj bi bil prirastek v letu 2009 za okoli 10 osebkov nižji s povprečjem pri 95 osebkih.

Podatki o odvzemih medvedov iz narave kažejo, da je smrtnost rjavih medvedov v Sloveniji skoraj v celoti podvržena vplivu človeka. To trditev podpirata tudi Jerina in Adamič (2008). Največji del smrtnosti predstavlja odstrel, drugi del smrtnosti pa so prometne nesreče. Smrtnost, ki ni pogojena od človeka, predstavlja le majhen del. Jerina in Adamič (2008) navajata, da je predstavljal naravni pogin in drugi razlogi smrtnosti, ki niso posledica odstrela ali povoza, 4% odvzema iz narave med leti 2003 in 2006. Slovenska populacija rjavega medveda je močno povezana s populacijo medvedov na Hrvaškem. Posledica te močne povezanosti so migracije preko meje. Mnenja strokovnjakov so, da v Slovenijo iz Hrvaške letno imigrira okoli 10 medvedov več kot pa jih na Hrvaško emigrira.

Menimo, da je odvzem iz narave, kot ga predlaga ZGS v strokovnem mnenju, ustrezen. Odvzem naj bo sestavljen tako kot ga predlaga ZGS: 75 osebkov se določi za odstrel ostalo pa naj bodo rezervacije za predvidene izgube. Menimo, da tak odvzem ne bo škodljivo vplival na ugodno stanje populacije rjavega medveda v Sloveniji.

Strinjamo se tudi s predlagano razdelitvijo odstrela na osrednje življenjsko območje medveda (63 osebkov) in na robno območje (12 osebkov). Redni odstrel, ki ni realiziran v posameznem življenjskem območju rjavega medveda, se ne prenaša v drugo življenjsko območje. Redni odstrel se mora načrtovati tako, da se vsi osebki, ki so bili odvzeti kot izredni vštejejo v kvoto rednega odstrela.

V. Časovno obdobje v katerem se lahko izvede odvzem iz narave

Redni odstrel naj se izvede v skladu s strategijo upravljanja z rjavim medvedom in sicer med 1.1.2010 in 30.4.2010 ter med 1.10.2010 in 31.12.2010. Vsaj dve tretjini rednega odstrela naj se izvede v spomladanskem roku.

VI. Geografsko območje na katerem se lahko izvede odvzem.

Predlagani odstrel naj se v letu 2010 razdeli v osrednjem življenjskem območju rjavega medveda in v robnem območju tako, kot je predlagano v strokovnem mnenju ZGS.

Redni odstrel, ki je načrtovan za robno območje, se v primeru neizvršitve, ne sme izvesti v osrednjem območju.

VII. Dovoljena sredstva oziroma načini za odvzem iz narave in omejitve njihove uporabe

Načrtovani odstrel naj se izvede v osrednjem območju vrste rjavega medveda z visoke preže, v robnem območju vrste rjavega medveda praviloma z visoke preže, lahko pa tudi na katerikoli način v skladu s predpisi s področja divjadi in lovstva, razen s pogonom, pritiskom in brakado.

Ob odvzemu osebkov iz narave naj se ravna v skladu s predpisi s področja ohranjanja narave, divjadi in lovstva ter veterinarstva. Odstrel naj izvedejo upravljavci lovišč in lovišč s posebnim namenom na način lova v skladu s predpisi s področja divjadi in lovstva. V primeru, da je potrebno iz narave odvzeti medvedko z mladiči, se vedno najprej odvzamejo mladiči in šele nato medvedka.

VIII. Potrebni nujni ukrepi v zvezi z izvedbo nadzora odvzema iz narave

Nadzor odvzemov iz narave naj vrši Zavod za gozdove Slovenije in inšpekcijske službe Inšpektorata RS za okolje in prostor ter Inšpektorata RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano. Vse najdene mrtve osebkke (celoten osebek ali le dogovorjeni vzorci), katerih smrt ni posledica odstrela ali prometne nesreče, naj se posreduje Veterinarski fakulteti, da ugotovi vzrok smrti. Ugotovitve se naj posreduje Ministrstvu za okolje in prostor ter Zavodu RS za varstvo narave in Zavodu za gozdove Slovenije.

IX. Možni pogoji, skladno s katerimi se odvzem iz narave lahko izvede, zlasti glede na tveganje za zagotavljanje ugodnega stanja drugih rastlinskih in živalskih vrst

Drugi pogoji, ki bi vplivali na ugodno stanje drugih rastlinskih in živalskih vrst, niso potrebni.

- X. Pozivamo, da se okrepi izvajanje nekaterih ukrepov določenih v strategiji, kot je na primer »preprečevanje in omejitve posegov in dejavnosti v življenjskem prostoru« rjavega medveda, pri čemer gre predvsem za nesprejemljivost spodbujanja ovčereje na območju velikih zveri, izboljšanje »izvajanja preventivnih zaščitnih ukrepov za preprečevanje ali omejevanje škode«, pri čemer mislimo predvsem na določanje in iskanje novih, učinkovitejših ukrepov, in predvsem »informiranje ljudi o biologiji in ekologiji rjavega medveda, o priporočenem ravnanju ob srečanjih z medvedom, o neposredni prisotnosti medveda ipd.«. Predvsem osveščanje ljudi o medvedovih potrebah je bistven ključ do sožitja človeka z medvedom.

Volk (*Canis lupus*)

XI. Stališče do odvzema iz narave po 7. členu Uredbe

Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) v strokovnem mnenju predlaga odstrel 19 osebkov volka v letu 2010. V strokovnem mnenju je navedeno, da obstajajo razlogi za dovolitev odvzema volka iz narave v skladu z:

- 2. alinejo (zaradi preprečitve resne škode, zlasti na posevkih, živini, gozdovih, ribiških območjih in vodi ter drugem premoženju),

- 3. alinejo (zaradi zagotavljanja zdravja in varnosti ljudi, vključno z zračno varnostjo, ali zaradi drugih nujnih razlogov prevladovanja javne koristi, ki je lahko tudi socialna ali gospodarska, in zaradi koristnih posledic bistvenega pomena za okolje) in
- 6. alinejo prvega odstavka 7. člena Uredbe (zaradi selektivnega in omejenega odvzema iz narave zaradi uravnavanja velikosti populacije z okoljem pod strogo nadzorovanimi pogoji in v omejenem številu).

V strokovnem mnenju ZGS je navedeno, da ni drugih možnosti ali ravnanj, s katerimi bi dosegli enak učinek kot z odvzemom iz narave in ki ne škodujejo ohranitvi ugodnega stanja populacije volka.

Podatki o številu primerov škode, ki jo je povzročil volk na domačih živalih kažejo, da je število škodnih primerov v letu 2008 primerljivo z letom 2007. Pričakovati je tudi, da bo podobno tudi število škod v letu 2009. Za sožitje človeka z volkom se v Sloveniji izvaja ukrep postavljanja preventivnih zaščitnih ukrepov za preprečevanje ali omejevanje škode in ukrep zagotavljanja hitrega izplačevanja odškodnin v primeru, ko škode ni bilo mogoče preprečiti. Glede na to, da se oba ukrepa že izvajata, menimo, da škode, ki jih povzroči volk niso in ne smejo biti razlog za odvzem iz narave.

V Sloveniji nimamo zavedenega niti enega primera napada volka na človeka, zato menimo, da je zaradi zaščite ljudi poseg v populacijo volka neupravičen.

ZGS v strokovnem mnenju navaja velikost populacije volkov v Sloveniji med 70 in 100 osebki ter da populacija narašča in je v ugodnem stanju. Zavod RS za varstvo narave ne razpolaga s podatki, ki bi dali take zaključke, vendar glede na širjenje volka proti Z in SZ države lahko sklepamo, da populacija narašča.

Menimo, da je odvzem volkov iz narave lahko upravičen le zaradi uravnavanja velikosti populacije z okoljem pod strogo nadzorovanimi pogoji in v omejenem številu. Nikakor pa odvzem volkov iz narave ni upravičen zaradi preprečevanja pojavljanja škod ali zaradi zaščite ljudi.

XII. Ocena o vplivu odvzema iz narave na ohranitev ugodnega stanja populacije

ZGS je predlagal odstrel 19 osebkov. Za določitev celotnega odvzema iz narave je potrebno odstrelu prišteti še izgube, ki so posledica naravne smrti, prometnih nesreč ipd. ZGS meni, da šteje populacija volkov v Sloveniji med 70 in 100 osebki in da predlagan odstrel ne bo ogrozil ugodnega stanja populacije.

Odvzem osebkov iz narave mora temeljiti na oceni velikosti populacije, rodnosti, smrtnosti in migracijah. Podatki o teh populacijskih parametrih so v Sloveniji zelo pomanjkljivi. Več podatkov in rezultatov pričakujemo od projekta LIFE III o volku, ki se bo nadaljnja štiri leta izvajal v Sloveniji. Med leti 2004 in 2007 je bilo iz narave odvzetih med 4 in 11 osebkov letno (povprečno 6,8 volka na leto). Od tega predstavljajo različne izgube 1-2 osebka. V letu 2008 odvzema iz narave

ni bilo. V letu 2009 pa je bilo iz narave do 10.12. že odvzetih 8 volkov (od tega je bilo odstreljenih 6 osebkov). Verjetno je bila določena kvota 10 osebkov do konca leta tudi izpolnjena. Dosedanja mnenja Zavoda RS za varstvo narave so bila, da odvzem volka iz narave ne sme presegati 7-10 osebkov letno. Naše mnenje tudi v bodoče ostaja enako, vsaj dokler ne bodo ustrezne raziskave pokazale drugačnih podatkov. Lani se je v razpravah o primernosti in višini odvzema volkov iz narave ugotovilo, da izredni odstrel volkov ni primeren za izvajanje upravljanja s populacijo volka in da je zato nujno izvajanje rednega odstrela. Na sestanku strokovne komisije za upravljanje je z velikimi zvermi je bilo ugotovljeno, da je smrtnost mladičev do enega leta okoli 50%. ZGS v strokovnem mnenju navaja, da je bilo v letu 2008 opaženih 5-6 legel, ki so imela skupaj 20 mladičev.

Menimo, da naj se odvzem volkov iz narave načrtuje kot redni odstrel. Predlog ZGS o odstrelu 19 osebkov je po našem mnenju previsok, skupaj z izgubami bi bil odvzem iz narave 21 volkov. Podatki iz monitoringa volkov kot tudi število škodnih primerov ne kažejo, da bi bilo potrebno povečati odvzem volkov iz narave, prav tako je v letu 2009 nekoliko nižje število zabeleženih mladičev.

Iz vsega navedenega menimo, da naj se za odvzem iz narave predlaga 10 volkov. Tak odvzem namreč ne bo ogrozil ugodnega stanja populacije v Sloveniji.

XIII. Časovno obdobje v katerem se lahko izvede odvzem iz narave

Redni odstrel naj se izvede v skladu s strategijo upravljanja z volkom in sicer med 1.1.2010 in 28.2.2010 ter med 1.10.2010 in 31.12.2010.

XIV. Geografsko območje na katerem se lahko izvede odvzem.

Predlagani odstrel naj se v letu 2010 razdeli tako, da se za Kočevsko-belokranjsko LUO in Novomeško LUO skupaj določi 4 volkove ter za Notranjsko, Primorsko, Zahodno visoko Kraško in Gorenjsko LUO 6 volkov.

XV. Dovoljena sredstva oziroma načini za odvzem iz narave in omejitve njihove uporabe

Načrtovani odstrel naj se izvede s sredstvi in načini kot je navedeno v strokovnem mnenju ZGS.

XVI. Potrebni nujni ukrepi v zvezi z izvedbo nadzora odvzema iz narave

Nadzor odvzemov iz narave naj vrši Zavod za gozdove Slovenije in inšpekcijske službe Inšpektorata RS za okolje in prostor ter Inšpektorata RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano. Vse najdene mrtve osebke (celoten osebek ali le dogovorjeni vzorci), katerih smrt ni posledica odstrela ali prometne nesreče, naj se posreduje Veterinarski fakulteti, da ugotovi vzrok smrti. Ugotovitve se

naj posreduje Ministrstvu za okolje in prostor ter Zavodu RS za varstvo narave in Zavodu za gozdove Slovenije.

- XVII. Možni pogoji, skladno s katerimi se odvzem iz narave lahko izvede, zlasti glede na tveganje za zagotavljanje ugodnega stanja drugih rastlinskih in živalskih vrst

Drugi pogoji, ki bi vplivali na ugodno stanje drugih rastlinskih in živalskih vrst, niso potrebni.

Navadni ris (*Lynx lynx*)

- XVIII. Stališče do odvzema iz narave po 7. členu Uredbe

Zavod za gozdove Slovenije ni predlagal odvzema risa iz narave, s čimer se Zavod RS za varstvo narave strinja. **Po našem mnenju ni razloga za odvzem iz narave po 7. členu Uredbe.**

- XIX. Vse najdene mrtve osebke (celoten osebek ali le dogovorjeni vzorci) naj se posreduje Veterinarski fakulteti, da ugotovi vzrok smrti. Ugotovitve se naj posreduje Ministrstvu za okolje in prostor ter Zavodu RS za varstvo narave in Zavodu za gozdove Slovenije.

- XX. Pozivamo, da se čim prej pripravi strategija upravljanja z risom in da se čim prej razpišejo raziskovalne naloge, ki bo podale nove informacije o razlogih za upadanje populacije risa Sloveniji.